

Asia: VN/813/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi mielenterveyslain (1116/1990) muuttamisesta (tahdon vastaisen lääkehoidon oikeussuojakeinot)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen sosiaalioikeudellinen seura ry
- Socialrättsliga sällskapet i Finland rf

PL 145, 00251 Helsinki 25

(<https://www.sosiaalioikeus.fi>)

Helsingissä 15.07.2022

Suomen sosiaalioikeudellinen seura ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Hallituksen esitysluonnoksen tavoitteena on saattaa osin epäselvä oikeustila Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen edellyttämälle ihmisoikeussopimusten mukaiselle tasolle. Esityksessä mainitaan myös, että kyseinen muutos on tarpeen kansallisen oikeuskäytännön yhtenäisyyden turvaamiseksi, koska eri tuomioistuimet ovat antaneet toisistaan poikkeavia ratkaisuja, mitä ei voida pitää potilaiden oikeusturvan toteutumisen näkökulmasta asianmukaisena. On kannatettavaa ja tärkeää, että potilaan oikeusturvaa ja itsemääräämisoikeutta parannetaan.

Esityksessä (s.26) ehdotetaan, että tahdosta riippumattomassa psykiatrisessa hoidossa olevalle potilaalle olisi tehtävä psykiatrisen sairauden hoitoon säännöllisesti annettavasta lääkehoidosta kirjallinen päätös, jos potilas vastustaisi lääkehoitoa tai kun potilaan tahdosta ei saada selvyyttä. Tästä päätöksestä voisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Valituskelpoisen päätöksen saamista pidetään kannatettavana parannuksena potilaan oikeusturvan kannalta.

Esitysluonnoksessa (s.26–27) todetaan myös, että jos lääkehoidon antaminen aloitettaisiin yhteisymmärryksessä potilaan kanssa, mutta potilas myöhemmin muuttaisi kantaansa ja vastustaisi lääkehoidon antamista jatkossa, kirjallinen päätös tulisi tehdä. On kannatettavaa, että potilaalla on mahdollisuus muuttaa kantaansa lääkehoidon osalta ja saada valituskelpoinen päätös.

Lisäksi suositellaan vielä pohtimaan sitä, olisiko potilaan oikeusturvan kannalta perusteltua tehdä kirjallinen päätös aina tahdosta riippumattoman hoidon aikaisesta psykiatrisen sairauden hoitoon säännöllisesti annettavasta lääkehoidosta. Hallintolain 43 §:ssä säädetään, että hallintopäätös on annettava kirjallisesti. Päätös tulee antaa kirjallisesti riippumatta siitä, onko asianosainen samaa mieltä vai eri mieltä. Myös tahdosta riippumattoman hoitoonmääräämispäätöksen kohdalla menetellään kyseisellä tavalla eli päätöksen teko ei ole riippuvainen siitä, vastustaako potilas päätöstä vaan kirjallinen päätös tehdään aina. On tosin tiedossa, että terveydenhuollossa on pulaa lääkäreistä ja lisääntyvä työmäärä olisi varmasti huolenaiheena, mutta se ei saisi olla synnä, jos tarkastellaan potilaan etua ja oikeusturvan toteutumista.

Lisäksi aina lähtökohtaisesti potilaan itsemääräämisoikeuden ja oikeusturvan kannalta olisi tärkeää varmistaa se, että lääkehoitoa mietittäessä sekä siitä päätettäessä, potilas saisi päätöksentekoonsa tarvittaessa tukea (mm. tuki läheiseltä) ja potilaalle selvitetään lääkehoitoon liittyvät asiat ymmärrettävästi.

Säännöskohtaisissa perusteluissa (s.27.) tuodaan esille muutoksenhakuun liittyen, että valitus olisi tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Suositellaan vielä pohdittavan, olisiko potilaan kannalta edunmukaista, että valitusaikaa pidennettäisiin ja valitusaika olisi 30 päivää. Potilaan voi olla vaikea alussa kyetä hoitamaan valitusasiaa, jos voimavarat ovat vähissä ja terveydentila on heikentynyt ja potilas voi tarvita prosessissa apua. Pidempi valitusaika mahdollistaisi sen, että potilaalla on enemmän aikaa asiansa hoitamiseen. Lisäksi olisi tärkeää varmistaa se, että potilas saa tarvittaessa apua valituksen teossa.

Huomionarvoinen asia on se, että valitusoikeus hallinto-oikeuteen ei tuo potilaalle kuitenkaan oikea-aikaista oikeusturvaa. Lisäksi käsittelyajat ovat ajoittain pitkiä jo tällä hetkellä hallinto-oikeudessa liittyen valituksiin, jotka koskevat tahdosta riippumattomaan hoitoon määräämistä. Suositellaan lisäksi vielä pohtimaan olisiko olemassa jokin sellainen oikeussuojakeino olemassa, joka toimisi lisäksi potilaan oikeusturvan varmistajana oikea-aikaisemmin.

Kunnioitavasti

Suomen sosiaalioikeudellinen seura ry

- Socialrättsliga sällskapet i Finland rf

Hallitus

YRJÖ MATTILA EILA SUNDMAN MARJATTA KAURALA TUULA SILLANPÄÄ

Yrjö Mattila Eila Sundman Marjatta Kaurala Tuula Sillanpää Jari J. Marjanen

Puheenjohtaja varapuheenjohtaja II varapuheenjohtaja sihteeri rahastonhoitaja

Seuramme yhteyshenkilö näissä asioissa on lausunnon laatinut seuran jäsen Riikka Mettälä,
sähköposti riikka.m.mettala@gmail.com

Mettälä Riikka
Suomen sosiaalioikeudellinen seura ry